

HONGARIJE: een bewogen geschiedenis van 1100 jaar in een notendop.

895/6 Hongaren – een volk uit het Chazarenrijk, – bezetten het bekken der Karpaten o.l.v. vorst Árpád. [**Karpaten tot 1920 grens van Hongarije.**] – **1000 KONINKRIJK** door eerste koning (St) Stefanus I (*Huis 'Árpád'*). Kroon van de Paus. *Een multi-etnisch, multi-religieus, multi-cultureel land.* – **1102 Unie met Croatië** (tot 1918; autonoom, met eigen parlement). In **13de eeuw immigratie (Neder-) Saksers** met autonomie in Noorden (nu: Slowakije) en in Transilvanië (Zevenburgen; nu in Roemenië). **1222 GOUDEN BUL** (Hongaarse '**Magna Carta**): 'constitutionele grondrechten', met recht van opstand tegen de koning, indien hij deze schendt. Hongarije is *één der oudste constitutionele landen van Europa*, eeuwenlang geregeerd door wetten door het parlement (tot 1945 twee kamers) aangenomen, ondertekend en afgekondigd door de koning, uitgevoerd door provincies en steden; 'Organische staatsconceptie': koning en volk in staatkundige zin vormen één geheel. *Koning kon sinds Middeleeuwen slechts met parlement regeren.* Symbool: **HEILIGE KROON**; daarom thans in parlamentsgebouw opgesteld. – **1241/42** Verwoesting van het land door **MONGOLEN**. Begin immigratie van Roemenen, Kumanen, later ook Ruthenen als werk- en asielzoekers. – Bloeiperiode in **14de en 15de eeuw**: Anjous, keizer/koning Sigismund v. Luxemburg, Matthias Corvinus. – **1514 TRIPARTITUM**, samenvattend wetboek, in kracht tot in de 19de eeuw. – Na slag tegen **OSMAAN-TURKEN** bij *Mohács* in **1526 land in 3 delen**: **1. 'Koninkrijk'** (Westen en Noorden), **2. Turks** (Midden) en **3. Transilvanië** (Oosten) na nationaal koningschap, v.a. 1541 *vorstendom; deel v. Hong. Kroon*; in 17de eeuw bondgenoot v. Nederland. – Land 16/17de eeuw in meerderheid Protestants: Herv./Geref. (grotendeels; contacten Nederland), Luthers, Unitarisch. **1557/1568 Torda**, Transilvanië: *eerste wettelijke erkenning GODSDIENSTVRIJHEID in Europa*. **1590 BIJBELVERTALING**. – Na *verdrijving Turken (1699)* midden v.h. land verwoest ('poesta'). Immigratie Duitsers, Croaten, Serviërs, Roemenen. Land door *Huis HABSBURG (sinds 1526 [mede] koningen)* onderdrukt. Contra-Reformatie - Admiraal de Ruyter(!) -, sindsdien R.K. meerderheid. (Later en thans een land v. religieuze compromis.) **1703-1711 VRIJHEIDSSTRIJD** v. vorst F. Rákóczi II v. Transilvanië. **19de eeuw**: politieke, sociale en economische reformen. **1848** aan Parlement verantwoordelijke regering. **VRIJHEIDSSTRIJD** tegen Habsburgers, op wier verzoek strijd in **1849** door *Russen* neergeslagen. Habsburgse onderdrukking met passief verzet. **1867 'Ausgleich'**: Monarchie **OOSTENRIJK-HONGARIJE**. 'Booming country'. Liberale wetgeving. Immigratie uit geheel Europa (w.o. Joden, met name uit Galicië, rechtsgelijkheid), emigratie naar West-Europa, Amerika en binnen Monarchie. **1914-1918** W.O.I. **1918** Republiek. **1919** Communisme. **1920 Vrede Versailles/TRIANON**: *verdeling van Hongarije: 2/3 deel aan Tsjecho-Slowakije, Roemenië, Joegoslavië, Oostenrijk (grote onvrijwillige Hongaarse minderheden). Rest: het huidige Hongarije, 1/3 deel v. h. vorige, blijft koninkrijk met een regent-staatshoofd, gekozen door parlement.* **1938 'Anschluss'** Oostenrijk/ Duitsland, waarna **DUITSE** druk op Hongarije. **1938/1939/1940/1941** enkele in 1920 losgekoppelde gebieden naar Hongarije. **1941-1945** W.O.II. – **19 maart 1944 DUITSE BEZETTING** 'Quisling'-regering; *deportatie* Joden (o.l.v. Eichmann; voorbeeld: Nederland) uit de *provincie* voor 'arbeidsdienst'. **Joden in Boedapest door interventie regent gespaard** (ca. 250.000, 1/3 deel v.h. land). Na kennisname waarheid Auschwitz op **26 juni '44** treinen door regent *geblokkeerd*. **6 juli 1944 regent belet** (tegen Duitsers in) *met 1^e tankdivisie* deportatie Joden Boedapest. **15 oktober 1944 wapenstilstand** Moskou. *Duitsers*: regent gevangen, 'Pijlkruisers'/Hongaarse NSB aan de macht en begin deportatie Joden Boedapest (ten dele uitgevoerd).- Beleg Boedapest; *door RUSSEN* vele burgers weggesleept. **1945** Vrije verkiezingen; communisten weggevaagd. Coalitieregering. **1946 REPUBLIEK**. **1947 Vrede Parijs = 1920** zonder bescherming Hongaarse minderheden. **1949 Volksrepubliek**: Russisch-communistische onderdrukking. **1956 REVOLUTIE**: neergeslagen. Daarna wrede *repressie*. Dictatuur. **1989 Hongarije opent IJzeren Gordijn**. **Republiek**. **2004** E.U. – Mr M.I. Tóth.